

HETEROTOPIC VIEW

Journal homepage: www.heterotopicview.com

HETEROTOPIC
VIEW

Social Science Journal

COĞRAFYA VE SOSYAL POLİTİKA

GEOGRAPHY AND SOCIAL POLICY

Hülya YİĞİT ÖZÜDOĞRU¹

Makale Bilgisi

Gönderildiği Tarih

06.05.2024

Kabul Edildiği Tarih

04.06.2024

Article Info

Date Received

06.05.2024

Date Accepted

04.06.2024

Öz. Bu çalışmada öncelikle ele alınacak konuların ilki sosyal politikayla ikincisi coğrafya ile ilgilidir. Bu çalışma ile sosyal politika ve coğrafya arasındaki bağın hem değerinin hem de gerekliliğinin aktarılması amaçlanmıştır. Bir akademik disiplin olarak sosyal politikayı tanımlamak oldukça zordur. Disiplinin sınırları belirgin değildir. Farklı sosyal konulara odaklanan araştırmalarda, mekânsal ilgi gittikçe artmasına rağmen sosyal politika, bu mekânsal unsurları rutin olarak ihmal etmektedir. Sosyal refah politikaları ile refah coğrafyası arasındaki çok sayıda ilişki, coğrafyacılar arasında nispeten az bilinen bir boyut olmaya devam etmektedir. Refah coğrafyası, sosyo-mekânsal koşulların ve eşitsizliklerin ampirik olarak anlaşılması; bu koşulların normatif olarak değerlendirilmesi ve sosyo-mekânsal adaletin sağlanmasına yönelik siyasi bir taahhüt ile ilgilidir. Refah coğrafyası çalışmalarının bir yönünü oluşturan bu politik temelleri, coğrafi tarafı olan sosyal politika çalışmaları kapsamında değerlendirmek mümkündür. Bununla birlikte beşerî coğrafyada çoğu çalışma, bir sosyal politika niteliği taşıyan özelliklere sahip olduğu bilinmeksizin yapılmaya devam etmektedir. Bir yanda artan toplumsal ve bireysel talepler, diğer yanda azalan kaynakların kullanımı arasındaki çatışmayı azaltmanın bir yolu da mekânsal sosyal politika uygulamalarıdır. Yerel de farklılaşan sosyal, ekonomik ve kültürel özellikler, sosyal refah politikalarının uygulanışı ve etkililiğinde belirleyici özelliklere sahiptir. Beşerî coğrafyada sosyal hizmet kullanıcılarının coğrafi dağılımı ve belirli yerlerde yoğunlaşması gibi konular sosyal politikalarla yakından ilişkilidir. Çalışma bu kapsamda, coğrafi araştırmaların sosyal politika ile uyumlu özellikleri, sosyal politikanın coğrafi bağlamı ile sosyal politikada mekân, yer, ölçek, hareket ve risk kavramlarının önemi hakkındaki bakış açısına odaklanılmıştır.

Anahtar Sözcükler

Sosyal politika, Refah
coğrafyası, Risk, Mekân,
Hareket

Keywords

Social policy, Welfare
geography, Risk, Space,
Movement

Abstract. The first of the issues to be discussed in the study is related to social policy and the second is related to geography. This study aims to convey both the value and necessity of the bond between social policy and geography. It is very difficult to define social policy as an academic discipline. The boundaries of the discipline are not clear. Although there is increasing spatial interest in research focusing on different social issues, social policy routinely neglects these spatial elements. The multitude of relationships between social welfare policies and welfare geography remains a relatively little-known dimension among geographers. The geography of prosperity is an empirical understanding of socio-spatial conditions and inequalities; it is about a normative evaluation of these conditions and a political commitment to ensuring socio-spatial justice. It is possible to evaluate these political foundations, which constitute one aspect of welfare geography studies, within the scope of social policy studies with a geographical dimension. However, most studies in human geography continue to be carried out without knowing that they have the characteristics of a social policy. One way to reduce the conflict between increasing social and individual demands on the one hand and the use of decreasing resources on the other is spatial social policy practices. Locally varying social, economic and cultural characteristics have determining characteristics in the implementation and effectiveness of social welfare policies. For human geographers, issues such as the geographical distribution of social service users and their concentration in certain places are closely related to social policies. In this context, the study focuses on the characteristics of geographical research compatible with social policy, the geographical context of social policy, and the perspective on the importance of the concepts of space, place, scale, movement and risk in social policy.

1. Giriş

Vatandaşların genel esenliğinin sosyal eylem yoluyla desteklenmesi olarak kabul edilen sosyal politika, akademik

çalışmaların yanı sıra politika yapımcılar ya da karar vericilerin gerçekleştirdiği sosyal eylemleri anlatmak içinde kullanılmaktadır. Dolayısıyla sosyal politika hem karar vericilerin refahı ileri taşımak için gerçekleştirdiği etkinlikleri, hem de bu eylemlerin akademik

¹ Doç. Dr., Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Beşerî ve İktisadi Coğrafya Anabilim Dalı, Ankara

olarak incelenmesini kapsar. Sosyal politika çalışmaları, bireylerin veya grupların sağlık, barınma, gıda, giyinme, eğitim vb. ihtiyaçlarını karşılamak ve toplumsal sorunları ele almak için var olan çeşitli toplumsal düzenlemelerin ne şekilde örgütlendiğine odaklanır. Sosyal politika incelemeleri ve değerlendirmeleri, toplumsal ihtiyaçların tanımı ve bu ihtiyaçlara cevap arama, hangi konuda refah sunulacağı ve yeni refah ihtiyaçlarının ölçümüne odaklanır (Manning, 2011, s. 45). Sosyal politika, toplumların refahlarını artırmak amacıyla alınan tedbirlerin ve üretilen politikaların bütünüdür. Sosyal politikanın temel amacının eşitsizliği ortadan kaldırmak olduğu kabul edildiğinde, sosyal hayatın getirdiği her türlü sosyal sorun alanları ile ilgilendiği söylenebilir. Sosyal politika bir bilim dalı olarak siyaset, sosyoloji, ekonomi, eğitim, kriminoloji, kentsel çalışmalar, konut çalışmaları, beşerî coğrafya gibi bir dizi sosyal bilimle de uyumludur.

Beşerî coğrafyacılarında toplumun kendisini tanınmasına yardımcı olma, yoksulluk, eşitsizlik, ayrımcılık, çevre sorunları ve gelir dağılımı dengesizliği gibi toplumsal sorunların çözümüne katkı sağlama zorunluluğu bulunmaktadır (Kaya, 2010, s. 228). Coğrafi çalışmalarda farklı ihtiyaç ve talepler mekânsal olarak ele alınır ve aralarındaki bölgesel zıtlıklar ve farklılıklar incelenir. Bu çalışmalarda yalnızca betimleme ve açıklama yapılmaz, çözüm önerileri üretilir veya üretilen çözümün bir parçası olunur (Arı, 2005). Beşerî coğrafya çalışmaları, sosyal politika üretilmesine, üretilen politikaların yeniden düzenlenmesine veya mevcut anlayışın yer değiştirmesine de katkıda bulunur.

Beşerî coğrafyacıardan sosyal sorunların ve politikanın mekâna yayılışı ve uygulanışını incelemesi, sonuçlarını analiz ederek çözümler üretmesi beklenir. Mekânı, insanın ihtiyaçlarına cevap vermek için sorunların tespiti ve çözümüne yönelik bir araç olarak kullanarak coğrafi bilgi ve bulguları ortaya koyma çabası gösterir. Mekân hem etken hem de edilgen olarak coğrafi çalışmaların temelini oluşturur. Mekândan bağımsız olay, olgu, birey veya toplumsal temelli politik düzenlemelerin ve bu düzenlemelere uygun yürütülen faaliyetlerin kısmen başarılı olduğu bilinmektedir. Bundan dolayı günümüzde ekonometri, psikoloji, sosyoloji gibi pek çok disiplin, mekâna dayalı çalışmalara önem vermeye başlamıştır. Bu disiplinler; mekânın insan, toplum, sermaye ve gelir üzerindeki etkilerini belirlemeye yönelik çalışmalar yürütmektedir. Dolayısıyla mekânın ve mekânsalın merkezde olduğu ve sentezci bakış açısıyla analiz edilen sosyal sorunlardan elde edilen bulguların, toplum yararına olumlu sonuçlar üretmesi beklenir. Mekâna bağlı geliştirilen veya mekânsal olarak analiz edilen sosyal politikaların, sosyal hizmet sunumundan faydalananlar, sosyal hizmet sağlayanlar ve politika yapıcılarını güçlendirmesi istenir.

Sosyal politikanın bütün toplumlarda uygulanabilecek tek bir modeli olmadığı gibi aynı toplum içerisinde mekândan mekâna da farklılıklar gösterebilmektedir (Şenkal & Saripek, 2007, s. 167). Hatta aynı mekânda kronolojik olarak farklı zaman dilimlerinde de kendini yenileyebilmektedir. Dolayısıyla ihtiyaçlar değiştikçe sosyal devlet anlayışları da zamansal değişime bağlı olarak aynı mekânda farklılaşma göstermektedir. Toplumsal farklılıklar ve değişen sosyal

ihtiyaçlar yeni ve farklı sosyal politika anlayışlarını ortaya çıkarmaktadır.

Ulus devletin vatandaşlarının sosyal ihtiyaçlarına cevap verebilmesi için mekânsal farklılıkları dikkate alması gerekir. Yerinde ve yerelden başlanarak sosyal politikanın oluşturulması, uygulanması ve sonuçlarının analiz edilmesi bu açıdan önemlidir. Küresel sosyal politikanın ivme kazandığı günümüzde “küresel düşün yerel hareket et” söylemi küreselleşmeye rağmen mekânsal farklılaşmanın önemine işaret etmektedir.

Toplumun karşı karşıya olduğu sorunların çoğunun karmaşık ve diğer sorunlarla yakından ilişkili olduğu bilinmektedir. Sorunların karmaşıklığı ve karşılıklı bağımlılığı konusundaki artan farkındalık, kamu politikalarının geliştirilmesinde mekânsal faktörlerin göz ardı edilemeyeceğinin anlaşılmasına yol açmıştır. Nitekim Covid 19 salgın sürecinde salgınla mücadele kapsamında yapılan çalışmalar, tüm dünyada hem ulus üstü hem de ulusal politikaların eş zamanlı olarak uygulanmasına neden olmuştur. Bu durum küresel bir soruna karşı çok yönlü yerel sosyal politikaların uygulanması gerekliliğini göstermiştir. Bu nedenle politikaların ve sonuçlarının uygunluk analizlerinin yerelden başlanarak yapılmasının, yerelden küresel sorunların ortadan kaldırılmasında etkili bir yaklaşım olması beklenir. Aynı ölçekli ve aynı özelliklere sahip ancak birbirinden farklı görel ve özel konumlarda bulunan mekânlarda bile farklı türden sosyal politika uygulamaları, ihtiyaçları ve talepleri ortaya çıkabilmektedir. Dolayısıyla bir ülkede sosyal politikaya yönelik bir anlayış geliştirilirken mekânsal analizin önemi göz ardı edilmemelidir. Ancak akademik bir disiplin olarak sosyal politikada, mekânsal unsurlar rutin olarak ihmal edilmektedir (Clarke, 2019, s. 195).

1.1. Çalışmanın önemi

Bu çalışma, sosyal politika ile coğrafya arasında ihtiyaç duyulan bir karşılaşmayı ortaya koymayı amaçlamaktadır. Çalışmada, sosyal politika için mekân, yer, hareket ölçek ve risk kavramlarının önemi hakkındaki bakış açısına odaklanılmıştır. Ayrıca sosyal politika ve coğrafya arasındaki kurulmaya çalışılan bağın hem değeri hem de gerekliliği açıklanmaya çalışılmaktadır. Bu kapsamda öncelikle ele alınacak konuların ilki sosyal politikayla ikincisi coğrafya ilgilidir. Sosyal politika oluşturmanın bariz başlangıç noktası elbette sosyaldır (Clarke, 2019, s. 195). Bu yönüyle de sosyal politikanın beşerî coğrafya çalışmaları ile özellikle de refah coğrafyası çalışmaları ile yakın ilişkisi bulunmaktadır.

Sosyal bilimlerin görevi politika oluşturmaktan ziyade yönetime ve politikanın uygulanmasına yardımcı olmaktır. Sosyal politika alanında coğrafi çalışmalar çeşitli avantajlara sahiptir. Bunlardan ilki coğrafyanın sentezci bakış açısının önemli rolü, ikincisi ise kamu yönetimi kapsamında olan çok sayıda çalışma konusuna sahip olmasıdır. Çevre kalitesi, yenilenebilir ve yenilenemeyen kaynakların yönetimi, bölgesel ekonomik eşitsizlikler, kültürel farklılıklar, nüfus ve ekonomik faaliyetlerin kentsel ve özellikle metropol alanlarda yoğunlaşması vb. kamu politikasının büyük ve önemli sorunları, geçmişte olduğu gibi günümüzde coğrafi

faktörlerin etkisinin görüldüğü önemli konulardır (Jackson, 1976, s. 21-22). Beşerî coğrafyacılar, bölgesel eşitsizliği azaltmak ve yaşam standardını yükseltmek için olayların coğrafi dağılımının ne olması gerektiği ile ilgilenmektedirler. Eşitsizliğin nedenlerini tespit etmek için eşitsizlik ortamındaki sosyal olanakları ve yaşam koşullarındaki mekânsal farklılıkları incelemeye devam etmektedirler (Sharma, 2023). Her türlü eşitsizlik sonucu ortaya çıkan açlık, yoksulluk, ırk ayrımcılığı, çevre kirliliği, sosyal eşitsizlik veya adaletsizlik, sınırlı kaynakların kullanımı veya yanlış kullanılması gibi ülkelerin ve toplumların yüzleşmek zorunda kaldığı bir dizi acil sorun bu konular arasındadır. Sosyal politika ile coğrafya eğitimi arasında da ilişki kurmak önemlidir. Bir politik unsur olan sosyal politikanın koruyuculuk ve önleyicilik yönü de bulunmaktadır. Bu anlamda sosyal politikada sorunları çözmek için politika üretimi yerine sorunun oluşmasını engellemek için koruyucu ve önleyici politikalar geliştirilir. Genelde eğitim özelde ise coğrafya eğitiminin sonrasında bireylerin edindikleri bilgi ve deneyim, sosyal politika yapımına duyulan ihtiyacı azaltmaktadır. Coğrafya eğitiminin sosyal politika alanında, özellikle coğrafyanın sosyal politika ile ilişkili çalışma konularında bireylerin kaynakların farkına varma ve doğru kullanması adına koruyuculuk ve önleyicilik yönü ön plandadır.

2. Sosyal Politika

Sosyal politika, sosyal sorunlara çözüm arayarak refahın sağlanmasını hedef alan ve bu hedefe hizmet eden bir bilim dalıdır. Bu tanımla sosyal politikanın, sosyal sorunlara müdahale etme nedeninin refahı arttırmak olduğu, ortaya çıkışındaki gerekliliğin ise toplumsal mekanizmaların, sosyal sorunların çözümünde yetersiz kalması olduğu söylenebilir (Bedir, 2014, s.4). Dolayısıyla sosyal politika toplumsal ilişkiler ağının doğru düzenlenmesiyle ilgilidir (Titmuss, 1974, s. 28). Sosyal politika, resmi devlet kurumları ve diğer sivil organlar da dâhil olmak üzere farklı kurumların, toplumu şekillendirmek, düzenlemek veya kontrol etmek için nasıl çalıştığını açıklayan bilim alanıdır (Pinch, 2002).

Bir siyasi alan olarak sosyal politika ise hizmetlerin düzenlenmesi, hizmet sunumuyla ilgili maliyetlerin üstlenilmesi veya aynı mal ve hizmetlerin sağlanmasıyla ilgili devlet müdahalesinin geniş bir alanı olarak kabul edilebilir (Smith, 1989).

Sosyal politikanın kapsamı, toplumun tüm kesimlerinin refahını ilgilendiren tüm sosyal sorunlardır. Sosyal politika en genel anlamdaki tanımıyla devlet eliyle yürütülmesi gereken politikalar bütünüdür. Sağlık, eğitim, savunma, bayındırlık ve işgücü piyasası politikalarının oluşturulması devletin görev tanımı içerisindedir. Kamu yararı gözetilerek devletçe yapılan bu düzenlemeler ve müdahaleler ise sosyal politika disiplininin çalışma alanını oluşturmaktadır (Altan, 2011, s. 23; Bedir, 2014).

Tüm sosyal politikaların bireylerin ve ailelerin refahı üzerinde büyük etkisi vardır. Sosyal politikalar hem toplumların hem de bireysel olarak vatandaşların refahını ve iyi oluşlarını artırmayı amaçlamaktadır (Alcock, 2016, s. 7). Bu nedenle sosyal politika, refah politikası veya sosyal refah politikası olarak da bilinir. Refah terimi aynı zamanda temel insan ihtiyaçlarını ifade etmek için de

kullanılmaktadır (Pinch, 2002, s. 16). Siyasiler ve karar alıcılar için tüm sosyal sorunlar, sosyal politika uygulamaları ve çözümleri için aday görülmemektedir. Algılanan sosyal sorunlara verilen resmi yanıtlar veya kolektif tepkiler genellikle sosyal politikalar olarak düşünülür. Ancak sosyal politikaların resmi olarak kurumsallaşmış olması gerekmez. Ulusal bir çocuk bakım politikasının olmaması gibi bir sosyal soruna hükümetin yanıt vermemesi başlı başına bir sosyal politika olarak kabul edilebilir. Sosyal güvenlikte olduğu gibi bazen sorunu çözmeye, çocuk refahı politikaları ve sosyal yardım politikalarında olduğu gibi bazen sorunu çözmeden iyileştirmeye, bazen de ulusal sağlık sigortasının olmaması gibi sorundan kaçınmaya yönelik çabalardan oluşurlar (Jimenez, Pearlman, Chambers & Pasztor, 2015).

Herhangi bir toplumdaki sosyal politikalar farklı grupların çıkarlarını temsil ettikleri için kendi içlerinde tutarlı olmasalar da birbirine bağlı ve etkileşim halindedirler. Askeri politikalar, ülkeyi dış tehditlerden koruma ihtiyacını karşıladığı için sosyal politika olarak değerlendirilebilir. Vergi politikası da sosyal politika olarak değerlendirilebilir çünkü savunma politikaları da dâhil olmak üzere hükümet faaliyetlerini finanse etme ihtiyacına bir yanıt olduğu gibi servetin tahsisi ve yeniden dağıtımı içinde bir mekanizmadır. Faiz oranının nasıl düzenleneceği gibi ekonomi politikaları veya patentler yoluyla buluşların nasıl korunacağı gibi sorunlar, algılanan sosyal sorunlara yanıt olmaları bakımından sosyal politikalar. Çiftçileri piyasa ekonomisinin değişkenliklerinden korumak için hazırlanan fiyat destek politikaları ve ucuz işgücü arzına katkıda bulunan göç politikaları da sosyal politikalar. Ceza sistemi, suç fiillerini işleyenlerin rehabilitasyonunu ele alan çok sayıda sosyal politikadan oluşur. Eğitim kamu fonları tarafından sağlanması ve zorunlu olması gibi tek bir temel varsayıma dayanan ancak karmaşık bir sosyal politika sistemidir (Jimenez vd., 2015).

Yaşam döngüsü boyunca gıda ve barınma kaynaklarına erişim, sağlık hizmetleri, bakmakla yükümlü olunan çocuklar için güvenli bir çevre ve bir iş sahibi olma fırsatını içerecek şekilde geliştirilen politikalarda sosyal politikanın konusunu oluşturmaktadır.

3. Sosyal Coğrafya

Refah terimi, politika çalışmalarında bireyin refahıyla ilgili sosyal güvenlik, sağlık, eğitim, barınma, istihdam gibi çok çeşitli alanlardaki kamu politikası müdahalelerini ifade etmek için sıklıkla kullanılmaktadır (Whitworth, 2020). Refah coğrafyası, ampirik, etik ve politik düşünceleri bir araya getiren, insanların refahını ve yaşam kalitelerini merkezine alan bir beşerî coğrafya alanıdır. Refah coğrafyası çalışmalarında, coğrafi farklılıklara, örüntülere ve refah politikası müdahalelerine odaklanılır.

Refah coğrafyasının konuları, insanların yaşamlarını ve refahını etkileyen temel meseleler arasında geniş bir yelpazede yoksulluk, suç, barınma, kentsel değişim, sağlık ve eğitim konularını içerir. Nath refah coğrafyasını, çeşitli politikaların toplumsal refah üzerindeki potansiyel etkilerini araştırdığı bir coğrafya alanı, Smith, ise "kimin neyi, nereden ve nasıl elde ettiğinin" incelenmesi olarak tanımlamaktadır (Akt. Sharma, 2023).

Amerika'da coğrafyacıların sosyal refah alanına 1960'larda başlayan ilgisi, 1970'lerde daha da önemli bir yer kazanmıştır. Bu ilgi İngiltere'de ise 1980'lerde başlamıştır (Smith,1989). Bu dönem refahın dağılımında mekânsal farklılığın çeşitli şekillerde analiz edildiği bir dönem olmuştur. Sosyo-mekânsal farklılığı araştıran çalışmaların yanı sıra, bu tür farklılaşmalara neden olan mekanizmalar da sorgulanmaya başlanmıştır (Kirby, 2017). Bu alandaki en önemli çalışmalardan biri Harvey'in (1973) Sosyal Adalet ve Şehir, diğeri ise Smith'in (1977) İnsan Coğrafyası: Bir Refah Yaklaşımı adlı çalışmalarıdır. Refah coğrafyası alanına önemli katkılar sunan bu çalışmalar halen bir dönüm noktası niteliğindedir.

Bu iki önemli çalışma, politikaların uygulanmasında ortaya çıkan sosyal refah farklılıkları ve mekânsal eşitlik/eşitsizlik konularını ele almıştır. Sadece bir yerde ne olduğunu tanımlayan ve değerlendiren coğrafi bilginin çoğu durumda yeterli olmamasından dolayı Smith (1977) refah konusundaki araştırmalarını kim, neyi, nereden ve nasıl alır sorularına verilen cevapla açıklamaktadır. Mekânsal eşitsizliğe odaklanmış, mekânsal bir problemin çözümünde kullanılan birbirleriyle iç içe geçmiş bu sorulara "ne zaman" sorusunun eklenmesi refah coğrafyası çalışmalarını güçlendirmektedir (Downs & Stea, 1977, s. 107).

Refah coğrafyasında insan deneyimini merkeze alan bir coğrafi bakış açısı esastır. Bireyleri içinde yaşadıkları sosyo-mekânsal bağlamlar ve ağlar içinde gözlemleyerek ve gözlemlediği sosyo-mekânsal koşullara ve eşitsizliklere teorik, ampirik ve politik bir yanıt vermektedir. Refah coğrafyasının bir odağı insan iken diğeri odağı da mekânsallıktır. Bu mekânsal odak, coğrafi çalışmaları diğeri disiplinlerin refah çalışmalarından farklılaştırmaktadır. Refah coğrafyası kapsamında yapılan çalışmaların politik boyutunu mekânsal sosyal politika kapsamında değerlendirmek mümkündür (Whitworth, 2020).

Refah coğrafyasını tanımlarken ayırt edici temel üç unsur özellikle önemlidir. Refah coğrafyasının ilk ayırt edici unsuru, bir dizi sosyo-mekânsal eşitsizliğin ortaya çıkmasına neden olan koşulların ve dağılımların ölçülmesi ardından analiz edilmesidir. Refah coğrafyası çalışmalarında ikinci ayırt edici özellik adaletsiz olduğu düşünülen coğrafi dağılımları sadece tanımlanmakla kalmayıp aynı zamanda bunlarla mücadele etmeye yönelik etik taahhüt ve mevcut mekânsal örüntülere alternatifler geliştirme isteğinin bulunmasıdır. Refah coğrafyası çalışmalarında üçüncü ve son belirleyici özellik ise siyasi sorumluluk altına girme ve sosyo-mekânsal değişim arayışıdır (Whitworth, 2020). Bu anlamda refah coğrafyası çalışmalarının temel kaygısı iki şeyi anlama ve analiz etmeye dayalıdır. Bunlar; politika müdahaleleri yoluyla sosyo-mekânsal fırsatların ve sonuçların türlerini ve dağılımlarını etkileme girişimleri ile bu girişimlerin söz konusu sosyo-mekânsal gerçeklikler üzerindeki etkilerini belirlemektir. Bu farklılıklar neden ve nasıl ortaya çıkmıştır? Bu farklılıkların sosyo-mekânsal deneyimler ve sonuçlar üzerindeki etkileri nelerdir? gibi soruların cevabı aranır.

4. Sosyal Politika ve Coğrafi Kavramlar

Sosyal politikaya ilişkin coğrafi yaklaşımda birbiriyle ilişkili üç kavram belirlemek mümkündür: Bunları mekân, risk ve hareket olarak sıralayabiliriz. Ancak sosyal politika coğrafya ilişkisini yalnızca bu üç kavramla sınırlamak mümkün değildir. Lokasyon, bölge, ölçek, konum, yer gibi kavramlarda sosyal politika alanında önemli olan coğrafi kavramlardır. Hem profesyonel bir uygulama hem de akademik disiplin olarak sosyal politika, pek çok açıdan açıkça mekânsaldır.

Mekân, önemini yeni eşitsizliklere neden olmasından dolayı sanayi toplumundan ve modern hayatın çeşitliliğinden dolayı da postmodernizmden almaktadır. Sanayi devriminden sonra ortaya çıkan yeni sosyal sorunlar, yeni eşitsizlikler üretmiştir. Modern yaşamın parçalılığı insan istek ve ihtiyaçlarını çeşitlendirmektedir. Postmodernistler kesinlik taşıyan değer, yargı ve önermelerin evrensel olarak zaman ve mekân içinde uygulanabileceği fikrini reddederek dünyayı, hakkındaki her bir kelime anlamlılığı bakımından sınırsız sayıda diğeri kelimelerle bağlı olan bir metne benzetirler (Fitzpatrick, 2011, s. 159-160). Gerçeklik, olgunun yaşandığı mekâna/ çevreye bağlı olarak değiştiğinden yerel çalışmaların ve yerel politikaların önemi artmaktadır. Bu nedenle sosyal sorunların her birinin gerçekleştiği mekânda bütünlük içinde okunması gerekmektedir.

Yapısalcı marksist yaklaşımda mekân, sosyal süreçlerde hem etkileyen hem de etkilenen olarak yapı, ajan veya etken olarak ele alınmıştır (Kaygalak, 2011). Marksist coğrafyacılar göre mekânın örgütlenmesi eşitsiz toplumsal yapıyı devam ettiren bir fonksiyona sahiptir. Dolayısıyla mekân toplumsal eşitsiz yapılar ürettiği gibi bu yapının devamlılığını da sağlar. Kantitatif yaklaşımda ise mekân sosyal bağlamın ve bireylerin faaliyetlerinin koşullandığı ve belirlendiği temel bir değişkendir (Kaya, 2014). Hümanistlere göre ise mekân yaşanan ve deneyimlenen yerdir. Mekân sosyal olarak inşa edilir. Her inşa gibi mekânın inşası da toplumsal güç ve iktidar ilişkileri ile ilintilidir. Her mekânın ayrıcalıklı ve dışladığı kesimler bulunmaktadır. Mekânı oluşturan, tanımlayan ve tasarlayan inşaların ve toplumsal kodların çözülmesi, eşitsizlikleri ve bu eşitsizliklerin arkasında yatan güç ilişkilerini anlamak için önemlidir. Mekânın bu güç ilişkilerinden arındırılarak sunulması, toplumsal eşitsizlikleri örtterek devamlılığını sağlamaktadır. Dolayısıyla mekân hem üreten hem de üretilen bir dinamiktir (Kaya, 2014). Mekân, sınıf, ırk, cinsiyet, inanç, engellilik gibi farklı kimliklere sahip bireylerde ayrımcılığa neden olabilmektedir. Bu ayrımcılığın anlaşılması için mekânın sosyal inşasının nasıl gerçekleştiğinin, dışlanan kesimler için ürettiği mücadele alanları ve taleplerin nasıl oluştuğunun anlaşılması için çalışmalar yapılmaktadır.

Mekân bağlam, tarihsellik ve ilişkisellik ile iç içedir. Mekân, politik, ekonomik ve askeri güç ilişkilerinin hem aracı hem sonucudur. Mekân dinamiktir; sürekli bir dönüşme ve üretilme halindedir. Mekân ilişkiseldir, belirli mekânlar diğeri mekânlara göre konumlanarak ve ilişkilendirilerek anlamlandırılmaktadır. Etkilenen

ve etkileyen yönü ile mekân diyalektiktir. Bu diyalektikliğin sonucunda çok farklı mekân algıları ve üretimleri ortaya çıkabilmektedir (Bilgili, 2020).

Sosyal politikada ise mekân, politikanın ve uygulamaların gerçekleştiği açık ve sorgulanamaz bir alan olduğu varsayımıyla karakterize edilmektedir. Mekân, sosyal yaşamın organizasyonunda aktif bir güç olmaktan ziyade bir arka plan olarak ele alınır. Sosyal olan sorunlar nadiren coğrafi referans noktası dikkate alınarak sorgulanır. Mekânsal düzenlilik olarak kabul edilebilecek varsayım insanların, politikanın ve kültürün tutarlı ve uyumlu bir bütün oluşturduğu, sabit sınırlarla sınırlanmış istikrarlı bir varlığın var olduğuna dair inanç, sosyal politika çalışmalarının ve uygulamalarının önemli bir bölümüne hâkimdir (Clarke, 2019, s. 195).

Sosyal politikada mekân gibi insan doğasına bakış açısı da politikaların kurgusunu etkilemektedir. İnsan doğasını esasen esnek veya şekillendirilebilir, çevresel ve kültürel faktörlere duyarlı olarak görenlerden ziyade sabit ve değişmez olduğuna inananlar, sosyal politikaları tasarlamak için daha dar tek boyutlu bakış açısına sahip olmaktadır (Jimenez vd., 2015). Oysa sosyal politika çalışmalarında insan ihtiyaçlarının çeşitliliğinden dolayı mekânın algusallığı ve ilişkiselliğinin kabul edilmesi, sosyal soruna çok boyutlu bir yaklaşım ve çözüm getirecektir.

Philo (2019, s. 41) Michel Foucault'u (1926-84) sosyal politikanın mekânsal tarihçisi olarak konumlandırmaktadır. Mekânı ele alış şekli, mekânın toplumsal uzamlarının araştırılmasında ve mekân üretimi süreçlerinin incelenmesinde önemli açılımlar yapmaktadır. Foucault'un kuramları, mekânı mekânla düşünen, mekân düşüncesinin ve kent mekânının zaman içindeki dönüşümlerini açıklayan ve bütün bu tartışmaları sosyal ve siyasal pratiklerle ilişkili bir şekilde sunan yapısıyla, günümüzde de önemini korumaktadır (Karaçizmeli, 2021).

Lokasyon ise yeni eşitsizliklerin, sorunların başlangıç noktası ve kaynağı olabilir. Çalışmalar, mutlak konumunun ülke ekonomisini, gelirini ve refahını nasıl etkilediğini göstermektedir. Mutlak konuma bağlı olarak ülkelerin ticaret yaptığı diğer ülkelerle arasındaki mesafe artıp azalmakta, sonuç olarak mal ve hizmetlerin üretiminden tüketimine kadar tüm aşamalar mesafenin bu bozucu özelliğinden etkilenmektedir. Ülkenin konumu, mal ve hizmet alım ve satımı için pazara yakın ise milli gelir, dolaylı olarak da kişi başına düşen gelir artmakta, halkın refah seviyesi yükselmektedir (Sachs, Mellinger & Gallup, 2001). Mekânla birlikte olay ve olgulara olan mesafe, politikanın nasıl şekilleneceği konusunda kilit öneme sahip olabilmektedir.

Bölgenin belirlenmesinin de coğrafi incelemeler ve araştırmalar için önemli etkileri ve sonuçları bulunmaktadır. Aynı şekilde sosyal politika içinde sorunların ve sorunlu alanların netleştirilmesinde, çözüme kavuşturulacak sorununu belirlenmesinde etkilidir. Bölge sadece benzerliği ifade etmez aynı zamanda farklılığı da temsil eder. Bölge içinde bölgeler barındırabilir. Bölge bir olguda homojen olduğu kadar farklı olgular söz konusu olduğunda heterojendir. Ele

alınan olgu ve olayda kesin sınırlara sahipken başka bir olay ve olguda bu sınırlar değişir veya kaybolur, yeni sınırlar ve alanlar ortaya çıkar. Dolayısıyla çalışılan konu, soru, sorun, kavram, olgu veya olaya göre bölge şekillenir ve yeni bölgeler oluşur (Alp,1978). Sosyal politikaya konu olan sorunların özelliğine bağlı olarak her sorun kendi bölgesini oluşturur, çözümlerinde bu bölgelere göre farklılaşması beklenir.

Coğrafyada, ölçek konusu da sosyal politika ile birlikte ele alınarak gündeme getirilmelidir (Pykett, 2019). Her mekânsal öge belirli bir ölçek ve ölçütte anlam kazanır. Ölçek ve ölçüt seçimine göre mekân değişik analiz düzeylerine ayrılır. Ölçeğe ve ölçüte bağlı olarak bazı olay ve olgular mekândaki belirginliğini ve önemini yitirirken diğerleri ön plana çıkabilir. Dolayısıyla farklı ölçeklerde ve farklı ölçütlerde olay ve olgular farklı mekânlar oluşturur. Mekânlar farklılaştıkça sorunlar, sorunların boyutları ve sorunlara çözüm önerileri de değişmektedir. Bir ölçütte bağlı oluşan mekân veya coğrafi bölge aynı zamanda diğerlerinden farklılaşmayı da ortaya çıkarır (Alp, 1978, s. 36-37). Sosyal politikada ölçütün belirlenmesi farklı ölçeklerde çözümler geliştirilmesine yol açar. Hava kirliliğine bağlı gelişen sağlık sorunlarında kirliliğin nedenleri ve çözüm önerileri yerelden küresele farklı özelliklere sahiptir. Buna bağlı olarak politik düzenlemelerin ölçeği, bireyden küresele kadar geniş bir mekânda olabilmektedir.

Risk, sosyal politika geleneğinin sosyal sorun olarak tanımlama eğiliminde olduğu konuyu oluşturmaktadır (Gladstone, 2011, s. 38). Coğrafyacıardan afetlerin oluşum şeklini incelemekle ve haritalarını oluşturmakla kalmayıp bunlara ek olarak risk ve tehditlerin toplumlara nasıl etkileyeceğini, alınması gereken önlem ve tedbirleri de ortaya koyması istenir. Bireylerin esenliğine yönelmiş riskler nelerdir? Coğrafyacılar toplumun esenliğine etki eden bu riskleri nasıl ele alabilirler? Mekâna ve risk faktörüne bağlı olarak toplumsal riskler nasıl farklılaşacaktır? Ortaya çıkan yeni eşitsizlikler nasıl giderilecektir? Riskin boyutu ve gerçekleşme nedenleri yerelden küresele nasıl farklılık göstermektedir? gibi pek çok sorunun cevabının coğrafyacılar tarafından verilmesi beklenir.

Risk kategorilerinden biri olan çevresel riskler (Beck, 2014) çevresel adalet kavramıyla birlikte incelenir. Şehrin belli bölgelerinde yaşayan insanların daha fazla trafik kazasına uğramasından, CO₂ gibi bazı kirleticilerin havaya yoğun olarak salındığı bölgelerde yaşayanların solunum yolu rahatsızlıklarına daha fazla yakalanmasına, hatta madenciler gibi bazı meslek gruplarının yaşam sürelerinin kısa olmasına kadar birçok konu çevresel risklerle ilgilidir. Bu risklerin; özellikle kadınlar, çocuklar, engelli ve yaşlılar gibi dezavantajlı gruplar için önemi daha da artmaktadır. Türkiye'de 2021 yılında yaşanan bir dizi yangın ve sel afetinden sonra halkın karşı karşıya kaldığı sorunlarda bunlardan bazılarıdır. Mekânın yanlış ve aşırı kullanımından kaynaklanan bu sorunların nedenlerini tespit etme, sorunların çözümlerinin sonuçlarını analiz etme, yeni risk alanlarının tespiti ve olumsuz sosyal sonuçlarının önlenmesi için yürütülecek coğrafi çalışmalar aynı zamanda sosyal politik çalışmalarıdır.

Mekânsal riskleri sosyal bir sorunun habercisi olarak değerlendirmek mümkündür. Çoğu durumlarda refah sistemi risklere veya riskli grupların sorunlarına getirilen bir dizi yanıtlarla ve sosyal hizmetlerle yürütülmektedir. Bunlar çoğunlukla riskli olay gerçekleştiikten sonra tedbirlerin alınması veya riskin yıkıcı etkisinden zarar gören vatandaşın içinde bulunduğu dezavantajlı durumu ortadan kaldırmaya yönelik iyileştirme çalışmalarıdır. Bu yaklaşım mekânsal olarak gerçekleşen olayların toplumsal hareketler doğurduğunu göz ardı etmekte, muhtemel risklerin öngörülebilmesine neden olarak olumsuz sonuçlarının bertaraf edilmesinde yetersiz kalmaktadır. Herhangi bir bölgede yaşanan heyelan nedeniyle konut sahiplerinin tahliye edilmek zorunda kalması, bölge halkının yerinden edilmesi, gelir kaybının yaşanması, mevcuttaki sosyal düzenin bozulması gibi pek çok olumsuz sonucu doğurmaktadır. Bunlar, etkilenenlerin refahını yeniden sağlama açısından sosyal politik düzenlemelere konu olmaktadır. Bunun sonucu olarak riskin boyutuna ve gerçekleşme durumuna göre mekân yeniden şekillenmektedir. Yer mevcut anlamını yitirerek yeni anlamlara bürünmektedir.

Hareket eşitsizliğin kaynağı veya sonucu olarak düşünülebilir. Belirli bir mekân üzerinde gerçekleşen eşitsizlik, hareketi ortaya çıkarır. Hareketlilik mekânı yeniden inşa eder ve konumlandırır (Kaya, 2014). İster doğa olaylarının isterse insanoğlunun hareketi bir uzamda gerçekleşir. Her türlü hareket, yeni riskleri ve mekânsal eşitsizlikleri barındırır. Dolayısıyla sosyal politika çalışmalarının mekân, risk ve hareket kavramları temelinde yürütülmesi hem hizmet sağlama hem sağlanan hizmetin ölçülmesi ve değerlendirilmesi adına sosyal politikadan beklenen çıktının kalitesinin artmasına hizmet edecektir.

Önemli bir coğrafi analiz kaynağı olarak mekân, risk ve hareket konularında yapılan çalışmalar, temel çalışma alanı insan ve toplum olan sosyal politikayı daha etkili ve verimli hale getirme potansiyeline sahiptir.

5. Coğrafya ve Sosyal Politika Arasındaki Bağlam

Bir akademik disiplin olarak sosyal politikayı tanımlamak oldukça zordur. Disiplinin sınırları belirgin değildir. Sosyal politikanın toplumsal ve zamansal olarak göstermiş olduğu değişkenlikten dolayı sosyal politika alanında pek çok açıklığa kavuşturulmamış yönler bulunmaktadır. Coğrafya ile aralarında bağ kurmada “sosyal politika” kavramının hangi amaçla kullanıldığı sorunu bulunmaktadır. Birincisi, bir sosyal politikanın ekonomik, dış politika veya kamu politikasından ayrılan bir politika alt kümesi olarak bir çalışma nesnesi, ikincisi sosyal politika olarak bilinen bir araştırma/çalışma alanı veya disiplin olmasıdır. Çalışma nesnesi olan politikalar dizisi olarak sosyal politika, yönetme işiyle ilgilidir. Sosyal politika, yönetim ile toplumsal olan arasındaki ilişkiler hakkında düşünmeyi gerektirir. Çalışma alanı olan sosyal politika ise sosyal bilimcilerin hem politikaların geliştirilmesine hem de toplumsal yaşamın iyileştirilmesine katkıda bulunabileceği önemli bir bilim alanıdır (Clarke, 2019, s. 201).

Geleneksel olarak sosyal refah politikaları olarak kabul edilen politikalar, sosyal politikaların çok daha küçük bir alt kümesidir. Sosyal refah politikaları, ihtiyaç sahiplerine sağlanan yardımların düzenlenmesiyle ilgilene politikalar veya birey ve aile refahını optimize etmeyi amaçlayan “ilkeler, faaliyetler veya çerçeveler” olarak tanımlanmıştır. Sosyal refah politikası hükümetin seçimiyle ilişkili, halkın yaşam kalitesini etkileyen “her şey” olarak tanımlanabilir. Bu, sosyal refah politikalarının oldukça geniş bir tanımıdır (Jimenez vd., 2015).

Türkiye’de sosyal refah politikaları, kişisel ve ailevi refahı etkileyen kamu politikaları olarak görülmektedir. Sosyal refah politikalarının geliştirici ve yürütücüsü olan Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, dezavantajlı gruplara yönelik çalışmalar yapmakta, bireyler veya ailelerin sosyal ve ekonomik olarak desteklenmesi için geliştirilen düzenlemeleri, uygulamaya koymaktadır. Bu anlamda sosyal politika çalışmalarının sosyal hizmet ve sosyal yardımlara yönelik oldukça dar bir kapsamda yürütüldüğünü görmek mümkündür. Türkiye’de sosyal hizmet bölümlerinin etkin olduğu bir çalışma alanı, “çalışma ilişkileri”nin altında bir araştırma alanı olması ve ekonomi ile ilişkilendirilmesi sosyal politikanın kapsamını daha da daraltmaktadır (Koray, 2005).

Sosyal politika çalışmalarında mekânsal ve sentezci bakış açısı eksikliğinin nedeni yalnızca politika üreticilere, uygulayıcılara ve araştırmacılara bağlanamaz. Bu konuda coğrafyacıların çalışma ve katkılarının azlığının da etkili olduğunu ileri sürmek mümkündür. Coğrafyada ki bu sorun yalnızca sosyal politika alanına ilişkin değildir. Coğrafyada genel anlamda politikanın mekânsal etkilerinin ihmal edilmesi meselesi bulunmaktadır. Uygulamalı coğrafyacılar göre sorunun nedeni, modern beşerî coğrafya çalışmalarının çoğunun soyutlanmış içeriği ve tarzıdır. Çağdaş sosyal ve ekonomik coğrafya araştırmalarının çoğunun, politika açısından alakasının düşük olduğu, bazı durumlarda ise sosyal olanla bile alakalı olmadığı görülmektedir (Withword, 2019, s. 1-13).

Bu nedenle coğrafya ve sosyal politika arasında kurulması istenen bağlantının, öncelikle coğrafyacılar tarafından tartışılması, modellerin ve yöntemlerin belirlenmesi gerekir. Coğrafi bir perspektif, bir akademik konu veya eylem programı olarak sosyal politikaya ne şekilde katkı sunabilir? sorusunun cevabının verilmesi gereklidir.

Aşağıdaki beş sorunun cevabı coğrafyacıların sosyal politika konusunda yapacakları çalışmalara açıklık getirmesi bakımından önemlidir. Bunlar;

- Coğrafyacılar sosyal politika konularını nasıl çalışmaktadırlar?
- Sosyal politika konularını çalışmak için hangi yaklaşımı kullanmaktadırlar?
- Coğrafyacılar neyi göz ardı etmektedirler?
- Politika sürecinin hangi aşamasında coğrafyacılar çabalarını yoğunlaştırmalıdır?
- Coğrafyacılar kullandıkları yöntemlerle sosyal politika alanına nasıl katkı sağlayabilirler?

Bunun yanı sıra coğrafyacıların sosyal politika alanında yaptığı çalışmaları konularına göre;

- Sosyal refah: Devam eden mekânsal eşitsizlikler, refah hizmetinden faydalananlar arasında ne ölçüde mekânsal farklılıklar oluşturmaktadır.
- Lokasyon: Sosyal refahı artırmak için geliştirilen programı uygulamada devletin karar verici mekanizması sosyal hizmet alanlarının/ kurumlarının yerini neye göre belirlemektedirler.
- Erişilebilirlik: Devletin sosyal refahı artırmak için geliştirdiği programı uygulamak için yaptığı tesisler/ binalar program alıcıları tarafından nasıl ve ne kadar erişilebilir veya erişilebilir mi?
- Fonların dağıtımı: Devletin sosyal refahı artırmak için geliştirdiği programı uygulamak için gerekli olan yatırımların, ülke içinde dağıtımı nasıl yapılmaktadır?
- Bölgesel etki: Devletin sosyal refahı artırmak için geliştirdiği programın amaca uygunluğunda ve etkisindeki yaygın alansal değişimler nasıldır? olarak beşe ayırmak mümkündür (Kodras, 1982, s. 52).

Bu beş tema sosyal politika odaklı coğrafi çalışmaların, mekânsal eşitsizlik, erişilebilirlik, lokasyon, paranın hareketi, bölgesel farklılıkla ilgili olduğunu göstermektedir.

Smith'e (1989) göre coğrafyacılar, sosyal politika alanında sunulan hizmetlerin performansını değerlendirme çalışmaları yaparak sağlanan refahın nitelik ve niceliğindeki mekânsal farklılıklara ilişkin bir boşluğu doldurmaktadırlar. Bu çalışmalarda bireylerin ve toplumların ihtiyaçlarına uygun hizmetin sunumunda, erişiminde ve dağıtımında mekânsal çeşitliliğin nasıl oluştuğu ve mekânsal değişimin nasıl gerçekleştiği sorusunun cevabını aramaktadırlar.

İhtiyaçlar; sosyal, ekonomik ve kültürel süreçlerden etkilenir. Yaşam tarzına bağlı olarak da değişkenlik gösterme özelliğine sahiptir. Ücretin bölüşümü ve gelirin dağılımı, bireylerin ihtiyaçlarını giderme yöntemlerini ve yaşam tarzlarını etkiler. Gelir dağılımına bağlı olarak sosyal mesafeler ve mekânsal ayrımlar gerçekleşir. Bunun sonucu olarak aynı şehirde çok kısa mesafelerde varsıllar ve yoksullar birbirinden ayrı yaşamaya devam etmektedirler. Kırılgan gruplar için mesafe önemli bir unsur olarak ortaya çıkar. Coğrafyacılar uzun yıllardır insanların ürünlerin, fikirlerin mekân üzerindeki hareketi sonucu ortaya çıkan bu örüntüleri incelemeye odaklanmışlardır. Mekânın örüntüsü, engellilerin, kadınların, yaşlıların, işçilerin hatta çocukların ihtiyaçlarını farklılaştırabilmektedir. Özellikle refah uygulamalarının mekânsal olarak farklılaşması ve sonuçlarının dağılımının değişimi ile ilgilenenler için yoksulluk, suç, eşitsizlik, erişilebilirlik veya konut edinme, önyargı, ırkçılık gibi sosyal politika konuları beşerî coğrafyacıların çalışma alanlarını oluşturmaktadır.

Bir sosyal politika konusu olarak yoksulluğun, genç kuşaklarda toplumsal hareketlilik açısından getirdiği sonuçlarının tartışılması (Koray, 2013) beşerî coğrafyacılar tarafından çalışılacak konulardan biridir. Bununla birlikte mekân üzerinde insanların hareket tarzlarını etkileyen tercih ve davranışlarının nasıl

şekillendiğini inceleyen çalışmalarda yapılmaktadır. Bunlar çoğunlukla bireylerin seyahat ihtiyaçlarını karşılayan ulaşım sistemlerini seçme tercihlerine ve davranışlarına odaklanmaktadır. Bu araştırmaların önemli bir bölümü yaşlılar, engelliler ve yoksullar gibi dezavantajlı grupların bir ulaşım aracılığı ile iş ve hizmetlere erişebilirliğini incelemektedir. Bununla birlikte, sosyal hizmet binalarının ihtiyaç sahibi gruplara ve mevcut ulaşım sistemlerine göre konumunun incelenmesi, tekerlekli sandalye kullanan bireylerin bir yerden diğer bir yere erişmesine ilişkin analizler mekân temelli eşitsizlik çalışmalarının örnekleridir.

Coğrafyanın sosyal politika ile ilişkisinden söz edilirken, sosyal sorunlar ile sosyal sorunları aşmak için hazırlanan birey veya toplum temelli politikaların yol açtığı yeni sorunlarla da ilgisinin kurulması gerekir. Uygulamaya konulan politika gereği kaynakların dağıtımı sonrasında hizmet alıcıların yüzleşmek zorunda oldukları sosyal ve mekânsal sorunları ele almak, uygulanmakta olan politikalarla sosyal sorunlar arasındaki ilişkileri mekânsal açıdan irdelemek gerekmektedir.

Sosyal politikanın uygulamaya konulması her yerde istenen sonuçların alınacağını göstermez. Sosyal düzenlemelerin çoğunlukla refahı olumlu etkilemesi beklenirken, beklenmedik ve istenmeyen bir şekilde yeni sorunlar oluşturabilir. Örneğin gecekondulaşma, gettolaşma gibi oluşumlar mekânsal ve sosyal eşitsizliklerin ortak bir sonucudur. Sağlık politikaları dezavantajlı kimselerin buldukları yerde hizmete erişiminde farklı sonuçlar doğurabilir. Bir mekânsal farklılaşma üretkenlik dâhil yeni sorunların başlangıcı olabilir. Bu durumda özellikle yoksul ve dezavantajlı bireylerin dezavantajlı durumunun şiddetlenmesi kaçınılmazdır. Çalışanların işyerine erişiminin rahat bir şekilde, ucuz bir maliyet karşılığında gerçekleşmemesi işsizliği tetikleyeceği gibi maliyeti artırıcı nedenler olarak da görülebilir. Bu durum işyerlerinin yakın çevresinde yaşamak için uygun sağlık koşullarını taşımayan konutlara, oldukça yüksek bir bedel ödenmesine neden olacaktır. Kısaca coğrafyacılar, yalnız toplumsal sorunları değil bu sorunları ortadan kaldırmak için hayata geçirilen politikanın etkililiği ve etkilediği alanları da çalışmalarına katmaları beklenmektedir.

James, Gray, Martin ve Plummer (2004, s. 1902) ulusal sosyal refahı ve işsizliği belirleyen süreçlerin her zaman yerel düzeyde oluşturduğu mekânsal eşitsizlikten bahsetmektedir. Bazı araştırmacıların çalışmalardan yola çıkarak, ulusal düzeyde ekonomik ve sosyal refah politikalarına ters düşen "yer" etkisinin varlığını dile getirmektedirler. Bu yüzden bazı politikaların yerelde işe yaramadığı ve neden yaramadığının anlaşılması için yürütülecek çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Burada, sosyal önlemlerin toplum üzerindeki mekânsal etkisini değerlendirmek amacıyla çeşitli karşılaştırmalı çalışmaları içerecek şekilde sosyal politikanın "mekânsallaştırılmasını" önermek yerinde olacaktır. Bir taraftan ister uluslararası isterse ulusal düzeyde ekonomik ve sosyal politika sorunlarına odaklanırken diğer yandan da yerel ve bölgesel sosyo-ekonomiye yönelik çalışmalar yapmak çok yönlü olarak refah çalışmalarına katkıda bulunur. Bölge temelli yeni politikaların geliştirilmesi gibi yöntemlerle halkın refahı daha ileriye taşınabilir.

Türkiye’de kalkınma planlarına sosyal politika konusu olarak alınan, öğrencilere ücretsiz yemek ve süt dağıtımı, yatılı okullar, kız çocuklarının eğitime eşit erişimi, Şartlı Nakit Transferi, işsizlik sigortası, konut politikası, yasadışı ve düzensiz göçmenler ile uyum sorunları, salgın hastalıklar ve mücadele programlarının sonuçlarının ele alınması gibi konular coğrafi bakış açısıyla mekânsal olarak incelenmeyi beklemektedir.

6. Refahta Coğrafi Farklılıklar

Sanayileşme ile birlikte daha fazla belirginleşen sosyal eşitsizlik, mekânsal farklılaşmayı da beraberinde getirmiştir. İşçi işveren arasındaki çatışmaya yönelik düzenlenen ve refahın artırılması için hazırlanan sosyal politikalar, günümüzde artık toplumsal alanda mekânsal farklılıkların en üst düzeye ulaştığı sorunlarla mücadele etmekte yetersiz kalmaktadır. Bu sosyal ve mekânsal parçalı yapının sonucu olarak sorunlarla topyekûn mücadele anlayışına bağlı olarak geliştirilen politikalar, sorunları çözmek yerine yeni sorunlara neden olmaya başlamıştır. Çeşitli nedenlerden dolayı bireylerin özelliklerini tam tanımlayan bu politikaların hedefine ulaşmasında sorunlar yaşanabilmektedir. Bu nedenle sosyal politika alanında değişimin ivme kazandığı görülmektedir.

Refahtın sunumunda izlenecek politika türlerini yere ve bireye dayalı politikalar olarak ikiye ayırmak mümkündür. Sosyal politika alanında bireylere sunulan hizmetlerin çoğunluğu bireye dayalı olarak üretilmektedir. Alan yazında, sosyal politika alıcılarının çoğunlukla ülke genelinde homojen bir şekilde dağıldığı varsayılmaktadır. Kamu harcamalarının belirli bölgelerde yoğunlaşabilecek potansiyel yararlanıcıları olabileceği gözden kaçırılmaktadır. İşsizlik ve yaşlılık yardımları gibi coğrafi olarak hedefi bulunmayan ulusal sosyal politikalar, aslında güçlü bölgesel önyargılara sahip politikalar (Jurado & León, 2013). Eğitim-öğretim faaliyetinin ücretsiz olması, aile ve sağlık bakımı, yakacak yardımı gibi politikalar bireye odaklı sosyal politika yaklaşımlarından bazılarıdır. Bu politikalar düzenlenirken bireylerin ihtiyaçlarını yeniden dizayn eden mekânın etkisi göz ardı edilmektedir. Yakacak yardımının yapılacağı ailelerin gelir düzeylerinin tanımlanması, gibi bir sosyal yardım politikasında ülkenin her yerindeki ailelerin yakacak yardımına ihtiyacının olduğu hatta aynı miktarda yardıma ihtiyacı olduğu kabul edilir. Oysaki gerçekte durum bundan oldukça farklıdır.

Araştırmalar sosyal politika modellerinin hizmet alıcıların coğrafi dağılımına göre farklılaşacağını ortaya koymaktadır (Jurado & León, 2013). Coğrafi hedefi bulunmayan birey temelli sosyal refah politikaları, olgunun mekânsal yoğunlaşmasını ele almada yetersiz kalabilmektedir (Blank, 2005). Bunun bir örneği 1990’larda Amerika’da yapılan yoksulluğu azaltıcı politikaların sonuçlarında gözlenmiştir. Bu politikanın bazı yerlerde yoksulluğu azalttığı, bazı yerlerde ise yoksulluğun azaltılmasında etkili olmadığı tespit edilmiştir (Partridge & Rickman, 2006). Kışlık yakıt ihtiyacının fazla hissedilmediği bölgeler için yakıt desteği gerçekçi bir sosyal politika uygulaması olamamaktadır. Yakacak yardımı alan haneler yakacağa ihtiyaç duymadığında bu desteği nakit paraya çevirerek gerçek

ihtiyaçlarını gidermektedirler. Milli Selamet Partisinin programında, bazı ortak özelliklere sahip yoksul seçmenin yoğun olarak yaşadığı Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerindeki halka yakıt desteğinin verileceğinin belirtilmesi (Milli Selamet Partisi program kitabı, Tarihi Yayınlanmamış) hizmet alıcıların coğrafi dağılımına uygun olarak hazırlanmış yere dayalı sosyal politikanın bir örneğidir.

Bireye dayalı sosyal refah politikasında kamu hizmetlerinin dağıtımında karşılaşılan eşitsizliğin ana nedenlerinden biri, mesafe azalması etkilerinin varlığıdır. Şehirlerin izole edilmiş iç kesimlerinde ve uzak kırsal alanlarda yaşayan dezavantajlı kişilerin birçoğunun eğitim, danışmanlık, sağlık hizmetleri, çocuk bakımı ve ulaşım gibi temel hizmetlere daha az erişimi vardır (Allard, Tolman & Rosen, 2003). Okullar gibi eğitim hizmeti sunan tesislerin ücretsiz olsa bile belirli noktalarda konumlandırılması daha uzakta yaşayanların bu tesislere erişiminde maliyeti artırmaktadır. Bunun sonucu olarak daha uzakta yaşayanlar bu tesislerden daha zor koşullarda veya daha sınırlı faydalanmak zorunda kalmaktadırlar. Hizmet tüketicieye ulaşsa bile coğrafi eşitsizlikler hizmete etkin ve verimli erişimi kısıtlayabilmektedir. Acil servislerin kendi hizmet bölgelerinin en uzak bir konumundaki bireylere hizmet sunması daha uzun sürmektedir. Bazı durumlarda ise çöp imha alanları gibi tesislere yakın olmak hizmet alıcıların tercih etmeyeceği bir durum olabilmektedir. Böyle bir durumda, hizmetten faydalanıcılar açısından, arzu edilen tesislere olan mesafelerini en aza indirmek ve istenmeyen hizmetlere olan mesafelerini en üst düzeye çıkarmak için sürekli bir mekânsal mücadele oluşmaktadır. Mekânsal eşitsizliğin kaynağı olarak refah devletinin, okullar, hastaneler, kreşler ve sosyal hizmetler gibi refah hizmetlerinin doğrudan sağlanmasındaki mekânsal farklılıklar, sosyal politikanın düzenlenmesi ve hizmetlerin doğru gerçekleşmesi açısından önemli hale gelecektir (Pinch, 2002).

Kırsal alanların potansiyel göç merkezlerine olan mesafesinin fazlalığı, buldukları yerden taşınmak isteyenler için her türlü maliyeti artırmaktadır (Greenwood, 1997). Bununla birlikte uzaklık veya izolasyon ekonomik kalkınmanın başarılı olmasına engel olabilirken aynı zamanda dezavantajlı durumda olan bölge sakinlerinin daha fazla fayda elde etmesine de yol açabilir. Yere dayalı yoksulluğa mücadele politikaları kapsamında, dar gelirli bölgelerde işsizliği ortadan kaldırmak için tedbir alınması halinde bölgenin uzaklığı istihdam rekabetini azaltacağından, bölge sakinlerinin yatırımlardan daha fazla faydalanmasına neden olacaktır (Partridge & Rickman, 2006). Bu nedenle mesafenin hem bozucu hem de yeniden olumlu dizayn edici özelliklerinin bilinmesi bireye dayalı politikalarla karşı yere dayalı politikaları güçlü kılmaktadır. Yere dayalı politikalar, bireye dayalı politikalarından daha ziyade bireylerin politikanın açıklarından yararlanma oranını da düşürerek hata paylarını azaltabilir. Bu nedenle yere dayalı politikalarda yerin özelliklerinin tam olarak ortaya konulması politikanın başarısına katkı sağlayıcı özelliktedir.

Mesafenin yanı sıra mekânsal çeşitliliğin fazla olması bireye dayalı sosyal politikaların hedeflenen amaca uygun olarak gerçekleşmesini engelleme potansiyeline sahiptir (Withword, 2019). Coğrafi bir bakış açısı, sosyal politikaların mekânsal dağılımı,

belirleyicileri ve etkilerine ilişkin anlayışı geliştirerek daha bilinçli ve etkili politika kararlarının alınmasına katkıda bulunur.

Bölgesel, kentsel ve yerel kalkınma planları, gelişmişlik düzeyleri arasındaki farkı en aza indirmek için yapılan ekonomik temelli sosyal çalışmalardır. Bunlar mekânda eşitsiz dağılan refahı ortadan kaldırmak için geliştirilen yere dayalı politiklardır. Geri kalmış bölgeler için kamu desteği almak, düşük gelirli bireylere yönelik politikalara göre daha kolay olabilir. Yere dayalı politikaların bir diğer avantajı da yoksul yerleri belirlemenin, belirli niteliklere sahip yoksul haneleri belirlemekten daha kolay olmasıdır (Ravallion & Wodon, 1999). Kronik hastalıklardaki yerel coğrafi farklılıkların belirlenmesi, sağlık sonuçlarındaki eşitsizliklerin tespit edilmesi ve müdahalelerin etkili bir şekilde uyarlanmasına neden olacaktır. Kanser, astım, guatr gibi hastalıkların bölgesel dağılımı, hastalığın yaygın olduğu bölgelerin önce tespit edilmesi ardından buna uygun politikanın geliştirilmesi için sosyal politika açısından bir zorunluluktur. Bu zorunluluk yalnızca sağlık sorunu yaşayan bireyler için değil bu bireylerin yakınlarının da refah ihtiyaçlarının çeşitlenmesine duyulan ihtiyaç olarak düşünülmelidir.

7. K-12 Eğitiminde Coğrafya ve Sosyal Politika

Sosyal politikada, hedeflere ulaşmak için birtakım araçlara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu araçlardan biriside eğitimdir. Eğitim bireylerin daha iyi yaşam standartlarına ulaşmalarında koruyucu ve önleyici faaliyet olarak önemli bir işleve sahiptir. Ancak eğitim politikaları aracılığı yapılan düzenlemeler, programlarda yer aldığı, sınıfta öğrenciyi aktarıldığı ölçüde anlam kazanmaktadır.

Tarih, coğrafya gibi derslerin programları, toplumun arzulan gelişimi sağlamasında daha aktif rol oynama potansiyeline sahiptir. Sosyal bilimlere ait bu dersler aracılığıyla öğrencilerin, sahip olması gereken özellikler, özellikle de değerler her dönemde tartışma konusu yapılmıştır. Özellikle 2. Dünya savaşı sonrası şehirleşme ve sanayileşme ile birlikte değişimle ve problemlerle baş edebilecek bireylerin yetiştirilmesi gündeme gelmiştir. “Hem Mackinder hem de Herbertson, coğrafyanın sosyal eğitime katkısının olması gerektiğini, coğrafya müfredatlarında zamanın büyük sorunlarının dikkate alınmasını, geleceğin vatandaşlarını “dünya sahnesi” için eğitmesinin gerekliliğini vurgulamışlardır. Amerika’da 1970’lerden itibaren insan refahı odaklı coğrafya müfredatı modelleri geliştirilmeye başlanmıştır. İnsan refahını odaklayan coğrafya eğitimi çalışmalarından ilki “The Geography for the Young School Leaver” (GYSL) Projesidir. Bu projede “İnsan, mekân ve boş zaman”, “şehirler ve insanlar” ve “insanlar, yerler ve iş” olmak üzere üç ünite, soruna dayalı içeriğe uygun hazırlanmıştır. GYSL projesinde soruna dayalı içeriğin öğretilmesinin yanı sıra içeriğin öğretiminde sorgulamaya dayalı öğretim yaklaşımı benimsenmiştir. GYSL’de belirli yerler için örnek olay yöntemi kullanılmış ancak öğrenci materyalleri ve soruna yaklaşım tarzını kendi ilgisine göre belirlemiştir. Öğrenme ortamında sorgulamaya dayalı bir öğretim yönteminin kullanıldığı bu projede, beklenenin üstünde bir başarı elde edilmiştir (Marsden, 1997).

Soruna dayalı olarak yapılan coğrafi çalışmalarla bilgi, beceri ve değerlerin elde edilmesi sosyal politikaların koruyucu ve önleyici yönüne hizmet etme potansiyeline sahiptir. Çünkü coğrafya yaşadığı yeri tanıyan, çevreye ve topluma karşı adalet ve sorumluluk değerlerine, koruyucu ve önleyici tutum ve davranışlara sahip, sorun çözme becerisi edinmiş bireylerin yetiştirilmesinde işe yarayacaktır. Ayrıca sosyal politikaların toplumun ihtiyaçlarına uygun olarak üretilip uygulanabilmesi için coğrafi çevresini yakından uzağa doğru, çok iyi tanıyan, refah ve mutluluğun coğrafi çevreden doğru yararlanmaya bağlı olduğunu bilen bireyler yetiştirmek coğrafya eğitiminden beklenen faydalar arasındadır (Akbaş, Engin & Gençtürk, 2003, s. 104). Bu yönüyle coğrafya eğitimi koruyucu ve önleyici sosyal politika tedbiri olarak ön plana çıkmaktadır.

Coğrafya müfredatlarının ihtiyaçları karşılayacak ve sorunları çözecek şekilde hazırlanması, öğretmenler tarafından sınıf ortamına uygun ve doğru yöntemlerle yansıtılması bireylere sorunları tanıma ve çözme becerisi kazandırır. Coğrafyanın sentezci yapısı ve bu sentezciliğin öğrencilere edindirilmesi sosyal düzenlemelerden istenen sonucun elde edilmesinde fayda sağlayıcılığa sahiptir. İyi bir coğrafya eğitimi sonrasında bireyler, coğrafi bilgiyle geçmiş ve günümüzü anlama, sorunları çözme ve geleceği planlamada birtakım yetenekler kazanırlar. Hem yakın çevresinden başlayarak edindiği coğrafi bilgisi hem de toplumun refahını geliştirmek için sahip olduğu değerleri toplum yararına kullanma becerisine sahip bireylerin yetişmesinde, K-12 coğrafya müfredatının ve coğrafya eğitimcilerinin sorumlulukları fazladır.

8. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Politikaların çoğu geleceği şekillendirmeyi amaçlamaktadır ve kaçınılmaz olarak ileriye bakmak zorundadır. Politika odaklı araştırmalar çoğunlukla ilk olarak politikaların ve etkilerinin değerlendirilmesini, ikinci olarak alternatif politikaların olası etkilerinin tahmin edilmesini içerir. Tüm tahminlerin mekânsal boyutları ve mekânsal etkileri vardır. Ancak başta ekonometrisler olmak üzere diğer disiplinlerin araştırmacıları tarafından yapılan tahminler büyük ölçüde mekânsal değildir (Jackson, 1976, s. 21-22).

Hem siyasa hem de akademik disiplin olarak sosyal politika, pek çok açıdan mekânsaldır; coğrafyalarda meydana gelir, yerel ve bölgesel ortaklar, mekânsal temelli önlemler için çalışır (Withword, 2019, s. 90). Sosyal politika olarak hükümet müdahalesi ne ölçüde gerekli, etkili ve verimlidir sorularının her aşamasında mekânsallık, politika oluşturmanın hem iç görülerini hem de potansiyel risklerini tam olarak anlamının anahtarıdır. Sosyal politikada coğrafi bakış açısının dışarıda bırakılması mekâna ilişkin bir perspektif sunmayı zorlaştırmaktadır. Yetenek ve ihtiyaçlar mekânda eşit olarak dağılmadığına göre bu eşitsizliklerin neden olduğu sorunların çözülmesi için mekânsal sosyal politikalara ihtiyaç duyulmaktadır. Coğrafya, mekânın yalnızca sosyal süreçler, politikalar ve kalıplar için bir taşıyıcı olduğu fikrine meydan okuyarak, alanlar, vektörler, ölçekler, bölgeler ve ağlar arasında bakma, kültürlere ve yönetim tekniklerine yeni bir ışık tutma ve mevcut ve geleceğe açılma kapasitesine sahiptir (Pykett, 2019).

Mekânın mutlak kabul edildiği kişiye veya soruna dayalı (toptancı) sosyal politika uygulamaları yerini olguya dayalı mekânsal sosyo-politik çalışmalara bırakması gerekmektedir. Sosyal politikanın üretilmesi, uygulanması ve sonuçlarının analizi, mutlak mekânın yanı sıra idari sınırların ötesine geçen görelî ve ilişkisel mekânları da içermelidir.

Sosyal politika alanında coğrafyacıların elinde güçlü bir şekilde insan-mekân arasındaki ilişkiyi kendi yöntemleriyle inceleme kozu bulunmaktadır. Coğrafyacıların, gerçek dünyanın kesitlerini temsil eden ve daha sonra politikadaki değişimin olası etkilerini tahmin etmek için kullanılacak mekânsal tahmin ve modelleme sistemleri konusundaki yeterliliklerini geliştirmeleri gerekmektedir. Coğrafi bilgi sistemleri, refah coğrafyacılarının metodolojik olarak kullanacağı araçların önemli bir parçasıdır. Coğrafi düşüncenin refah politikalarının mekânsallığının daha iyi anlaşılmasına yapabileceği katkıların değerlendirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Refah coğrafyası çalışmaları, sosyal politikanın hazırlanması ve uygulanması esnasında ortaya çıkan olumsuzlukların tespiti ve sonuçlarının iyileştirilmesine katkı sağlayıcı özelliğe sahiptir (Jackson, 1976, s. 21-22). Coğrafi bir yaklaşım, sosyal politikaların çeşitli topluluklar üzerindeki etkisinin analiz edilmesinde önemli bir rol oynar. Coğrafi analiz, politika yapımcıların belirli topluluklara yönelik müdahaleleri, onların benzersiz ihtiyaçlarına ve özelliklerine uygun hedef belirlemesine yardımcı olur.

Coğrafya biliminin sosyal düzenleme alanında olmasını istemekte ki amaç, sosyal sorunların genellikle yerel veya bölgesel olarak yoğunlaştığı gerçeği göz önüne alındığında, insanların yaşam durumlarının iyileştirilmesine katkı sağlamaktır. Bu nedenle mekânsal eşitsizlik gibi coğrafi kaygıların sosyal politika alanına dâhil edilmesi gerekir. Ardından mekânsal sosyal politika önerilerine doğru sosyal politikanın yön değiştirmesi gündeme gelmesi beklenir.

Sosyal politikada mekânsal bir yaklaşım benimseyerek, mekânın yalnızca sosyal politika sonuçlarını değil, aynı zamanda belirlenen yaklaşımlar, sorunlar, en etkili yönetim stratejileri ve tekniklerini şekillendirmede oynadığı aktif rolü görmeye başlayabiliriz. Dolayısıyla sosyal politika alanında sorunlara çözüm önerisi sunabilmek için mekânsal farklılıkları dikkate alan yere özgü çalışmaların yürütülmesi önemlidir.

9. Kaynakça

- Akbaş, Y., Engin, İ., & Gençtürk, E. (2003). I. Coğrafya kongresinden günümüze liselerimizde müfredat programlarındaki değişimler. *Millî Eğitim Dergisi*, 157.
- Alcock, P. (2016). Why we need welfare: collective action for the common good. *Journal of Social Policy*, 46(2), 417-418. doi:10.1017/S004727941600091X
- Allard, S. W., Tolman, R. M., & Rosen, D. (2003). Proximity to service providers and service Utilization among Welfare Recipients: The Interaction of Place and Race. *Journal of Policy Analysis and Management*, 22(4),599-613.
- Alp, Y. (1978). Marksist açıdan coğrafi mekân. *Birikim Dergisi*, 36, 32-42.

- Altan, Ö. Z. (2011). *Sosyal politika*. Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi Yayınları. No: 900.
- Arı, Y. (2005). *20. yüzyılda Amerikan coğrafyası: Genel bir değerlendirme*. Çizgi.
- Beck, U. (2014). *Risk toplumu: Başka bir modernliğe doğru* (Çev.). K. Özdoğan ve B. Doğan. İthaki.
- Bedir, E. (2012). Sosyal politika (ünite 1, 3). Oral, A. I. ve Şişman, Y. (Ed.). *Sosyal politika içinde* (s. 3-27). Anadolu Üniversitesi Yayını no. 2628.
- Bilgili, M. (2020). Approaches to philosophy of space in geography. *International Journal of Geography and Geography Education (IGGE)*, 41, 88-102.
- Blank, R. M. (2005). Poverty, policy, and place: how poverty and policies to alleviate poverty are shaped by local characteristics. *International Regional Science Review*, 28(4), 441-464. <http://irx.sagepub.com/cgi/reprint/28/4/441>.
- Clarke, J. (2019). Developing a spatial social policy: taking stock and looking to the future. A. Whitworth, (Ed.). In *Towards a spatial social policy bridging the gap between geography and social policy*. Policy Press.
- Downs, R. M., & Stea, D., (1977). *Maps in minds*. Harper and Row.
- Fitzpatrick, T. (2011). Postmodern yaklaşım. P., Alcock, M., May & K., Rowlingson, (Eds.). *Sosyal politika kuramlar ve uygulamalar içinde* (ss.157-166). Siyasal Kitabevi.
- Gladstone, D. (2011). Tarih ve sosyal politika. (P., Alcock, M., May & K., Rowlingson, Eds). *Sosyal politika kuramlar ve uygulamalar içinde* (ss.35-43). Siyasal Kitabevi.
- Greenwood, M. J. (1997). Internal Migration in Developed Countries. M. R. Rosenzweig and O. Stark, (Eds.). In *Handbook of population and family economics* (pp. 647-720), North-Holland.
- Jackson, C. I. (1976). Policy planning in The Government of Canada. J. T., Coppock, & W. R. D. Sewell. (Eds.), In *Spatial dimensions of public policy*. Pergamon Press.
- James, A., Gray, M., Martin, R., & Plummer, P. (2004). (Expanding) the role of geography in public policy. *Environment and Planning A*, 36(11), 1901-1905.
- Jessica P. (2019). A critical neuro-geography of behaviourally and neuroscientifically informed public Policy. A. Whitworth (Ed.). In *Towards a spatial social policy bridging the gap between geography and social policy*. Policy Press.
- Jimenez, J., Pearlman F., C., M. Chambers, R., & Pasztor, E. M. (2015). *Social policy and social change: Toward the creation of social and economic justice*. SAGE.
- Jurado, I., & Leon, S. (2013). Políticas sociales, concentración geográfica y sistemas electorales, *Ejemplar Dedicado A: Temas Actuales De Economía Política*, 123-142.
- Karaçizmeli, M. (2021). Lefebvre ve Foucault'da mekân: Kuramsal bir tartışma. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, 1(52), 166-178. <https://doi.org/10.17498/kdeniz.996269>
- Kaya, İ. (2010). Değişen sosyal ve bilimsel bağlam ve coğrafyanın sorumlulukları. R. Özey & S. İncekara (Ed.). *Coğrafya eğitiminde kavram ve değişimler içinde* (s. 228- 242). Pegem.

- Kaya, İ. (2014). Coğrafi düşüncede mekân tartışmaları. *Düşünme Dergisi*, 4, 34-47.
- Kaygalak, İ. (2011). Postmodern eleştirilerin coğrafi düşünce ve yeni mekân kavrayışları üzerine yansımaları. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 9(1), 1-10.
<https://doi.org/10.1501/Cogbil.0000000114>
- Kirby, A. (2017). Welfare geography. D. Richardson, N. Castree, M. F. Goodchild, A. Kobayashi, W. Liu, and R. A. Marston. (Ed.). *The International Encyclopedia of Geography*. John Wiley & Sons. Doi: 10.1002/9781118786352.wbieg0076
- Kodras, J. E. (1982). *The Geographic Perspective in Social Policy Evaluation: A conceptual Approach With Application to the U.S Food Stamp Program*. [Doctoral dissertation, Ohio State University].
http://rave.ohiolink.edu/etdc/view?acc_num=osu1487174863877904
- Koray, M. (2005). *Sosyal politika*. İmge.
- Koray, M. (2013). Akademik alanda sosyal politika nereye? *Çalışma ve Toplum*, 1(36), 15-40.
- Manning, N. (2011). Toplumsal ihtiyaçlar, toplumsal sorunlar, toplumsal refah ve esenlik. P., Alcock, M., May & K., Rowlingson (Ed.). *Sosyal politika kuramlar ve uygulamalar içinde* (ss. 44–54). Siyasal Kitapevi.
- Marsden, B. (1997). On taking the geography out of geographical education – some historical pointers in geography source. *Geography*, 82(3), 241–52.
- Milli Selamet Partisi, (?). İnanç ve hamle. Gaye.
- Partridge, M. D., & Rickman, D. S. (2006). The geography of American Poverty: Is there a need for place-based policies? W.E. Upjohn Institute for Employment Research.
- Philo, C. (2019). Doing space and star power: Foucault, exclusion-inclusion and the spatial history of social Policy. A. Whitworth (Ed.). *In Towards a spatial social policy bridging the gap between geography and social Policy* (pp. 41-68). Policy Press.
- Pinch, S. (2002). *Worlds of welfare understanding the changing geographies for social welfare provision*. Taylor and Francis.
- Pykett, J. (2019). A critical neuro-geography of behaviourally and neuroscientifically informed public Policy. Whitworth, A. (Ed.). *In Towards a spatial social policy bridging the gap between geography and social policy* (pp. 127-145). Policy Press.
- Ravallion, M., & Wodon, Q. T. (1999). Poor areas, or only poor people, *Journal of Regional Science*, 39(4), 689–711.
- Sachs, J. D., Mellinger, A. D., & Gallup, J. L. (2001). The geography of poverty and wealth. *Scientific American*, 284(3), 70–75.
<http://www.jstor.org/stable/26059132>
- Sharma, N. (2023). Welfare approach in geography, *International Journal of Innovations & Research Analysis (IJIRA)* 126 (03),126-131.
- Smith, D. M. (1977). *Human geography: a welfare approach*. Edward Arnold.
- Smith, S. J. (1989). Social geography: social policy and the restructuring of welfare. *Progress in Human Geography*, 13(1), 118-128. <https://doi.org/10.1177/030913258901300106>
- Şenkal, A., & Sariipek, D. B. (2007). Avrupa birliğinin karşılaştırmalı refah modelleri ve sosyal politikada devletin değişen rolü. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14 (2), 146-175.
- Titmuss, R. M. (1974). *Social Policy*. Allen and Unwin.
- Whitworth, A. (2019). *Towards a spatial social policy bridging the gap between geography and social policy*. Policy Press.
- Whitworth, A. (2020). *Welfare geography*. A. Kobayashi (Ed.), *In International Encyclopedia of Human Geography* (pp. 253-257). Elsevier. <https://doi.org/10.1016/B978-0-08-102295-5.10878-9>
- Whitworth, A. (2020). *Welfare Geography*. *The International Encyclopedia of Geography*, 12, 224–229. Elsevier.